

Deventer verhaal eind jaren '60.

Burgemeester Bolkestein van Deventer

(Allard van Lenthe, 2023)

Terwijl burgemeester Gijs van Hall (PvdA) van Amsterdam de Provotijd niet overleeft, loodst burgemeester Nico Bolkestein (PvdA) Deventer moeiteloos door de ordeverstoringen van de roerige jaren '60.

Hij stuurt bij ordeverstoringen geen politie, hij gaat er zelf op af. Hij praat met de activisten en zegt na afloop: 'Ik zeg niks toe, ik neem het mee naar het gemeentehuis, ik kom er op terug!'

Dat doet hij ook.

Ik ben activist en cultureel werker in het jongeren centrum De Zambar op de hoek van de Brink en de Menstraat.

De Zambar is het centrum van de popscene, van de jonge activisten, de krakers, de blowers, de natuurfreaks, de jonge kunstenaars en de opstandige scholieren en studenten.

Burgemeester Bolkestein woont bij De Zambar om de hoek. Op weg naar het gemeentehuis, stapt hij wel eens bij mij naar binnen.

Ik ben twintig jaar, ik zeg: 'Dag meneer Bolkestein'.

De burgemeester is zestig jaar en zegt: 'Dag meneer Van Lenthe'.

Wanneer het jongeren centrum De Zambar in 1968 in opspraak raakt door een ongelukkige uitspraak van een officier van justitie in Zutphen en de gemeenteraad twijfelt over voortzetting van de subsidie aan het centrum, neemt Burgemeester Bolkestein het voor het centrum op.

In zijn nieuwjaarsrede 1970 zegt hij: 'Provo's en geestverwanten zijn oprechte, weldenkende jongelui, waar je wat van kan leren. Ze schudden de boel op, ze houden ons bestuurders wakker!'

Links

Nico of Nicolaas Bolkestein is een ouderwetse, statige man. Een meester in de rechten.

Ik zie hem wel eens bij het Rielerbad. Hij is op een zwarte fiets met zwemspullen opgerold in een witte handdoek onder de zelfbinder op de bagagedrager.

Ouderwets kan het niet.

Toch is hij de linkse spil in het Deventer gemeentebestuur van die eindjaren '60.

Er is van alles aan de hand met de politiek in Deventer: de Nieuw Links-beweging binnen de PvdA (Stef Huis in 't Veld, Bernhard Duimel), de oprichting van D'66, een alerte PSP- en CPN-fractie en een actief maatschappelijk veld.

De politieke items van de eindjaren '60 in Deventer zijn het onderwijs- en welzijnsbeleid en de renovatie van de monumentale binnenstad.

Op deze terreinen krijgt de stad steun van de landelijke overheid. Die geeft extra gelden voor het voortgezet onderwijs (de Mammoetwet), het vormingswerk, bijstand aan kunstenaars (BKR), de jeugdzorg, de creativiteitsontwikkeling, de kinderopvang, de monumentenzorg en de sociale woningbouw.

Voor het gemeentebestuur is het de kunst om op een goede manier gebruik te maken van deze rijksregelingen

Nu en dan loopt de burgemeester voor de troepen uit. Hij speelt actiegroepen in de kaart, maar tegelijkertijd loopt hij zijn wethouders Harm Timmer (Ruimtelijke Ordening) en Trijn van Weperen (Onderwijs en Cultuur) voor de voeten.

Terwijl de meeste politieke partijen voor een afbraak van grote delen van het vervallen Bergkwartier zijn, papt Bolkestein aan met de initiatiefnemers van het stadsherstel en verhuist hij naar het monument Huize Zevenaar in de vervallen wijk. Met deze verhuizing wil hij het Bergkwartier een hoger aanzien geven.

Over de krakersactie 'Het sleutelgat', zegt hij: 'Illegale bewoning is beter dan deze jarenlange leegstand en verpaupering!'

De actie 'Blik van de Brink' geeft hij support door te zeggen, dat de gemeente er maar eens over moeten denken om de binnenstad autovrij te maken. Het linkse college van B en W in Groningen is er al een heel eind mee op weg.

Bolkestein zorgt voor de groei van het bibliotheek- en vormingswerk en doet mee aan de race van kandidaat-steden van de universiteit van het oosten van het land. Die universiteit gaat naar Enschede, maar Deventer krijgt een landelijke naam als Boekenstad en als HBO-stad.

Hij zorgt voor een ambtenaar Jeugdzaken, die bij elk evenement moet zorgen 'dat er ook iets te doen is voor de oudere jeugd'.

Hij opent de eerste homo-sociëteit aan de Bokkinghang en hij draagt breed uit dat Deventer in het buurthuis De Kartuut in Keizerslanden de eerste crèche in Nederland begint. Hij doet dat in een tijd waarin de meeste partijen tegen gesubsidieerde kinderopvang zijn.

In bepaalde vernieuwingen gaat hij niet mee. Zo is hij kritisch op de NVSH en de Rooie Vrouwen en verzet hij zich tegen de vestiging van een abortuskliniek in Deventer. Ook is hij wars van de vredesbeweging. De burgemeester is voor de bewapeningswedloop en stapt uit het landelijk PvdA-bestuur wanneer daar Nieuw Links met het pamflet 'Tien over rood' aan komt. In dit pamflet staan anti-Nato en een pro-Oost Duitsland – uitspraken.

Een boek over Provo

Wanneer ik in 1971 met mijn werk in het Jongerencentrum De Zambor Brink 30 stop, nodigt de burgermeester mij uit voor een kopje koffie of thee in zijn huis om de hoek.

Daar zit ik met een lange man in een te kleine stoel en een bewegelijke vrouw, die thee met een koekje brengt en even later de lege kopjes komt halen.

De lange man heeft de grootste collectie anarchistische literatuur van Deventer en hij is bezig met een boek over de Provobeweging Amsterdam (1965-1968) en het anarchisme.

Volgens Provo hoofdman Roel van Duyn is het anarchisme een tegenpool van het fascisme. Hij vergelijkt de beweging met een verzetsorganisatie in de Tweede Wereldoorlog.

Wat ik ervan vind.

Ik vind het de vergelijking mank gaat.

In een democratisch land, in een land waar je niet onderdrukt wordt, waar je stemrecht hebt, waar persvrijheid en een onafhankelijke rechtspraak is, heb je mogelijkheden om de samenleving te veranderen, de orde te verstoren en oppositie te voeren tegen de overheid.

Provo is gewoon buitenparlementaire oppositie, zoals de vakbond of een belangengroep horecaondernemers buitenparlementaire oppositie is. Dat noem je toch niet anarchisme.

De lange man zegt: 'Gijs van Hall zag jullie als staatsgevaarlijke anarchisten! Hij schakelde zelfs het leger en de Binnenlandse Veiligheidsdienst in!'

'Een linkse burgemeester had oog moeten hebben voor een linkse beweging!' zeg ik. 'Van Hall stuurde steeds meer politie naar demonstraties en ordeverstoringen. Dat escaleerde, dat keerde zich tegen hem. Toen kwam Van Hall ten val!'

We drinken nog een kopje thee met een koekje. Dan moet ik naar huis.

Meneer en mevrouw Bolkestein laten mij uit. We geven elkaar de

hand. Ik zeg: 'Dank u uw steun aan het jongerencentrum.'

De burgemeester zegt: 'Insgelijks!'

Insgelijks. Ik ken dat woord niet, maar ik weet goed wat hij bedoelt.